

Donderdag 3 juni 1915 – ochtendeditie

Parijs, 2 juni. Het avondcommuniqué meldt: De Engelsen hebben Hooge, bij Ieper, met de bajonet genomen.

De extrabelasting in België.

Men schrijft ons van Duitse zijde:

De aanslag in de bij verordening van de gouverneur-generaal van België van 16 januari jongstleden ingevoerde aparte belasting van die Belgen, die na het uitbreken van de oorlog België vrijwillig hebben verlaten, is thans in de meeste provincies afgelopen. Het heffen van belasting van afwezigen is in het bijzonder daarmee van Belgische zijde bestreden, dat hierdoor “op een in de wereldgeschiedenis tot dusver ongekende wijze het persoonlijk recht van de onderdanen van een vrij volk hun verblijfplaats naar eigen goeddunken te bepalen, wordt geringschat.” Het zal dus zeker belangwekkend zijn te vernemen, dat de grondgedachten van deze verordening, namelijk welgestelde personen, die om persoonlijke redenen zich door vlucht aan de oorlogslasten hebben onttrokken en daardoor hun teruggebleven landslieden economisch schade berokkenen, in de oorlogslasten te doen delen, reeds in het jaar 1870 onderwerp der eerste wettelijke maatregelen der Franse “regering der nationale verdediging” is geweest. In het besluit van 17/20 september 1870 drukt de Franse regering deze gedachten als volgt uit:

“Le gouvernement de la défense nationale. – Considérant qu’un grand nombre d’habitants se sont éloignés de Paris, qu’il ne serait pas juste qu’ils fussent affranchis des charges qui résultent de l’état de siège. – Décrète:

Art. 1. Les locaux dont les habitants se sont éloignés de Paris pour tout autre cause que pour un service public seront soumis, à partir

du 10 septembre courant, à une taxe graduée suivant la valeur locative des dits locaux.”

De aparte belasting bedroeg 20 tot 500 F per maand, al naar de waarde der gehuurde woningen, terwijl diegenen, wiens huur minder dan 600 F bedroeg, niet in aanmerking kwamen. Het opmaken der betreffende lijsten geschiedde door de burgemeester van Parijs. Het aanslaan vond door een daartoe samengestelde commissie plaats.

Zowel wat inhoud als vorm aangaat, komen de voorschriften van dit besluit met die der verordening van 16 januari 1915 bijna overeen. Het eigenlijke verschil bestaat hierin, dat volgens verordening van de generaal-gouverneur van diegenen, die tot 1 maart 1915 zijn teruggekeerd, geen belasting wordt geheven, terwijl verder de chef van het bestuur om billijkheidsredenen ook in andere gevallen kwijtschelding der belasting of een langere termijn voor terugkeer kan verlenen. Hiervan is bij daarvoor in aanmerking komende gevallen gebruik gemaakt. Van een dergelijke tegemoetkoming wordt in het Franse besluit niet gesproken. “Een ander verschil is nog, dat de Franse regering een regeling trof voor haar eigen onderdanen en het Duitse bestuur in België niet. – Red.)

Het voornaamste doel van deze belasting: gevluchte welgestelde Belgen weer in hun land te doen terugkeren en daardoor het land op economisch gebied weer op een normaler peil te brengen, is gedeeltelijk bereikt. Want talrijke vermogende Belgen zijn tijdig teruggekeerd, waardoor handel en verkeer reeds enigszins hersteld zijn. Ook thans houden zich nog vele welgestelde Belgen in het buitenland op. Deze Belgen, die in tijd van nood hun landslieden hebben verlaten, moeten daarvan ook de gevolgen dragen en door het betalen van belasting, die voor de ene helft in de Belgische staatskas, voor de andere helft in de gemeentekassen vloeit, hun medeburgers tegemoetkomen.

De directies van de verschillende Belgische kranten, die te Antwerpen verschijnen, hebben, naar aan de Tijd wordt geseind, onder voorzitterschap van burgemeester De Vos vergaderd en besloten van 1 juni af geen kranten meer uit te geven, omdat de Duitse censuur de vrijheid der pers te zeer bemoeilijkt.

Een oorlogscorrespondent van de Tijd aan de Belgische grens schrijft: "Ik ben in het bezit gekomen van een lijst van personen, berustende op elke Duitse kommandantur in de grensgemeenten en bevattende de namen van personen, die bij het overschrijden van de grenzen onverbiddelijk in hechtenis moeten worden genomen."

Onder de namen vinden wij die van de Nederlandse journalist Kemper, van de Tijd; en nog een paar Hollandse namen, alsook: "Janssen, Chem. Holl. Off."; verder de namen van mensen van allerlei landaard, o.a. "Cörtza, Oostenrijks officier."

Men meldt ons uit Sluis:

De laatste tijd komen veel vliegers langs de grens. In de afgelopen nacht hebben zij een bezoek gebracht aan Brugge. Gedurende geruime tijd hoorde men de beschieting en zag men de lucht door zoeklichten verlicht.

Donderdag 3 juni 1915 – avondeditie

Belgische vluchtelingen.

De centrale commissie tot behartiging van de belangen van naar Nederland uitgeweken vluchtelingen heeft aan de minister van staat, minister van binnenlandse zaken, een kort voorlopig verslag uitgebracht omtrent de vluchtelingenbeweging in Nederland en de

werkzaamheden van genoemde commissie, waaraan het volgende wordt ontleend:

Vrij zeker mag worden aangenomen dat ongeveer 1.000.000 vluchtelingen naar Nederland de wijk hebben genomen, en wel 500.000 over Noord-Brabant, 450.000 over Zeeland en ongeveer 70.000 over Limburg. Echter heeft deze toestand slechts enkele dagen geduurd, daar velen reeds onmiddellijk na de overgave van Antwerpen terugkeerden.

Met zekerheid echter kan worden vastgesteld, dat op één moment het grootste aantal vluchtelingen, aan wie huisvesting is verleend en wel in het begin van oktober na de val van Antwerpen, ten minste heeft bedragen ongeveer 720.000, van wie 594.000 in de drie zuidelijke grensprovincies en 126.000 in de 8 overige, n.l. als volgt verdeeld: Noord-Brabant 410.000; Zeeland 156.000; Limburg 28.750; Zuid-Holland 57.000; Noord-Holland 34.000; Utrecht 7450; Gelderland 12.800; Overijssel 4700; Drenthe 3000; Groningen 2900; Friesland 2500, totaal 719.100, in 831 van de 1120 gemeenten.

Ook deze toestand bleef niet lang bestaan, daar aangenomen mag worden, dat reeds half oktober ongeveer de helft der vluchtelingen de drie zuidelijke grensprovincies had verlaten, merendeels naar België terug en verder naar Engeland en veel noordelijker het land in.

Noord-Brabant huisvestte op 15 oktober niet meer dan 140.000 vluchtelingen, terwijl het aantal in Zeeland tot 50.000 werd teruggebracht.

In december viel reeds een merkbare vermindering waar te nemen, ook in het aantal gemeenten, waar vluchtelingen gehuisvest werden. Het aan de commissie bekende aantal armlastige vluchtelingen bedroeg toen 108.400.

Dat deze cijfers nog lang niet het juiste aantal vluchtelingen aangeven, bewijst het feit, dat op het registratiebureau ruim 200.000 vluchtelingen werden ingeschreven, in Nederland aanwezig gedurende de maanden november en december 1914, en ook, dat, niettegenstaande zeer velen naar België zijn teruggekeerd en nog dagelijks 200 à 300 terugkeren of naar Engeland vertrekken, volgens de laatste opgaven van mei er nog ruim 30.000 aanwezig zouden zijn, onder wie nog ten minste 25.000 gegoeden, die op eigen kosten leven.

De werkzaamheden der centrale commissie kunnen als volgt worden toegelicht:

De commissie heeft zich in de aanvang gesplitst in twee subcommissies, een tot behartiging van de belangen der bemiddelden en een tot behartiging van de belangen der onbemiddelde vluchtelingen.

Het werk der eerstgenoemde subcommissie heeft zich in hoofdzaak bepaald tot het verkrijgen van een zeer groot aantal adressen, waar de vluchtelingen, die in eigen onderhoud konden voorzien, tegen billijke vergoeding konden worden gehuisvest. Deze duizenden adressen, binnen enkele dagen door de centrale commissie verzameld, werden in handen gesteld van alle steuncomités ter plaatse en met behulp der verenigingen ter bevordering van het vreemdelingenverkeer, die bijna in alle plaatselijke commissies vertegenwoordigd waren, zo nodig uitgebreid. De werkzaamheden van deze subcommissie hadden verder een geregeld verloop.

De werkzaamheden der tweede subcommissie zijn drieërlei: a. de behartiging van de belangen der vluchtelingen in het algemeen; b. de registratie en inlichtingendienst; c. werkverschaffing en onderwijs.

De leden der centrale commissie ondervonden bij hun onderzoek de grootst mogelijke medewerking, zowel van de commissarissen der koningin en de burgemeesters, als van de provinciale en de plaatselijke comités.

Waar het nodig bleek, stond de centrale commissie eenieder met raad bij of verleende haar bemiddeling, indien zich conflicten voordeden tussen autoriteiten en de plaatselijke vluchtelingencomités. Eveneens trad zij in overleg met de provinciale comités, ten einde voor enkele aangelegenheden betreffende de vluchtelingen, een uniforme regeling te treffen.

Tegen de winter bleek er grote behoefte aan winterkleden en ondergoed te bestaan, de uitdeling daarvan werd echter in overleg met de regering geheel en al opgedragen aan de afdeling kleding van het Nederlandse Comité tot steun van Belgische en andere slachtoffers, gevestigd te Amsterdam, welk comité langs liefdadige weg reeds enorme hoeveelheden kleden had uitgereikt.

Evenzo werd een goede samenwerking verkregen tussen het te Rotterdam gevestigde Amerikaanse comité, welke stichting zich ook met de uitdeling van kleden belastte. Na deze regeling liep de gehele klerenuitdeling over Amsterdam als centrale.

Een regeling werd getroffen met het Nederlands Comité te Amsterdam, afdeling huisvesting, voor het onderbrengen van de gegoede Belgen, die eerst op eigen kosten hadden geleefd, doch wiens middelen langzamerhand uitgeput raakten en die niet in aanmerking konden komen om in de vluchttoorden te worden gehuisvest, de zogenaamde "pauvres honteux". Voor dit speciale doel stelde de commissie een som van fl. 75.000 ter hand aan het Nederlands Comité te Amsterdam, zijnde een deel van een grote Deense gift ten bedrage van fl. 110.000. Ook enkele andere comités

ontvingen voor ditzelfde doel giften van fl. 10.000 en fl. 5000 uit genoemd fonds.

Al spoedig bleek, dat velen tengevolge van de overhaaste vlucht hun naaste familieleden geheel uit het oog hadden verloren en dat een goed werk kon worden gedaan met het aanleggen van een bevolkingsregister der vluchtelingen. Dank zij de medewerking van de regering en van de autoriteiten, kon daarmee half oktober een aanvang worden gemaakt. Een apart bureau werd ingericht in een perceel Plein 27, in Den Haag, welwillend daartoe afgestaan door het bestuur van de Nieuwe Literaire Sociëteit, toen bleek dat de ruimte, waarover het secretariaat kon beschikken, te klein was. Het grootste aantal vluchtelingen, dat geregistreerd werd, bedroeg 210.000. De commissie mag met succes op deze arbeid terugzien, die langzamerhand echter tot een gering aantal aanvragen per dag is teruggelopen.

Dank zij de Deense gift van fl. 325.000, aan de Nederlandse regering ter hand gesteld voor de wederopbouw van België en voor werkverschaffing aan Belgische vluchtelingen, werd de commissie in staat gesteld aan de vluchtelingen werk te geven, zonder daarmee in concurrentie te treden met de Nederlandse werkkrachten.

In overleg met de commissarissen der vluchtelingenkampen, werd besloten tot het bouwen van uiteenneembare houten huizen, voorzien van eenvoudig meubilair, die na afloop van de oorlog aan de Belgische regering zullen worden overgedragen, teneinde deze in België in de meest geteisterde streken als tijdelijke woningen te kunnen doen opbouwen. De Belgische regering van haar kant werkte eveneens mee, door aan de commissie kundige vakmannen te bezorgen, onder wiens leiding de werkzaamheden plaats hebben. De huizen worden bewoond door hen, die zich gedurende het kampleven in het bijzonder hebben onderscheiden.

Aangezien het Deense fonds van 3 ½ ton niet alleen behoefde te worden aangewend voor de letterlijke opbouw van België, doch ook voor de morele, achtte de commissie het zeer gewenst, scholen voor meer uitgebreid lager onderwijs in te richten voor de mannen en vakscholen voor de vrouwen. Deze scholen zijn opgericht in de vluchtorten te Nunspeet en te Ede, eveneens te Gouda, doch aldaar met de gelden van een Zweedse gift van fl. 5000 aan de commissie toegezonden met het doel, aan de Belgen bezigheid te geven.

Op de school te Gouda wordt Frans, Engels en tekenen onderwezen, er zijn 4 onderwijzers op het oogenblik en een 100-tal leerlingen. Aan die te Ede wordt alleen Frans onderwezen. Aan de vrouwen wordt les gegeven in het patroonknippen en in zang; er wordt over het algemeen een druk gebruik van gemaakt.

Op 5 juni worden de werkzaamheden der Rockefeller Foundation, voor zover het de naai- en breiklassen betreft, overgenomen door de Nederlandse regering en de regeling en het beheer daarvan zijn toevertrouwd aan de centrale commissie. Op het oogenblik bestaan er 30 klassen, verspreid over het hele land, waarvan de grootste te Rotterdam, Amersfoort, Nunspeet, Uden, Ede, Gouda, Bergen op Zoom, Middelburg en Kloosterzande.

Het aantal der in werking zijnde naaimachines bedraagt bijna 500, het aantal naaisters 1115, dat der breisters 2675, totaal dus 3750 vrouwen, die daardoor dagelijks aan het werk worden gehouden.

De naaimachines zijn door de Rockefeller Foundation belangloos in gebruik gegeven aan de Nederlandse regering. De plaatselijke comités hebben het recht de helft der vervaardigde goederen voor zich te behouden; de comités van die plaatsen, waar grotere naaiklassen gevestigd zijn, ontvangen slechts een derde te hunner beschikking. Het resterende is bestemd ter uitreiking aan de

vluchtelingen, in de vluchtoorden of aan de geïnterneerde Belgische soldaten.

Ten einde een denkbeeld te kunnen geven van het verwerkte materiaal zij vermeld dat van 2 januari tot 1 mei 1915 voor ruim fl. 53.000 aan wol en voor bijna fl. 41.000 aan andere grondstoffen werd verwerkt.

Behalve de reeds genoemde grote giften van fl. 325.000 en fl. 110.000 uit Denemarken en fl. 5000 uit Zweden, kwamen nog diverse andere giften in, waaronder een van fl. 10.000 uit Zwitserland, totaal tot een bedrag van fl. 558.990,25. Voor zover geen bepaalde bestemming was voorgeschreven, werden de gelden overgemaakt aan het Nederlands Comité te Amsterdam, waaraan tot nu toe ruim fl. 92.000 kon worden ter hand gesteld.

Berlijn, 3 juni. Officiële mededeling van het grote hoofdkwartier:

Om de plaats Hooge, ongeveer 3 km ten oosten van Ieper, die door de Engelsen bezet en in sterke staat van tegenweer gebracht is, heeft zich een gevecht ontwikkeld, dat voor ons een gunstige loop neemt.

Wij hebben ons gedwongen gezien, de toren van de St. Maartenskerk te Ieper, waarop vijandelijke waarnemingsposten voor de artillerie herkend zijn, gisteren uit de weg te ruimen.

Parijs, 3 juni. Officiële mededeling van hedenmiddag 3 uur:

In België hebben de Engelse troepen met de bajonet het kasteel Hooge bij Zonnebeke genomen.

Men schrijft ons van de Limburgs-Belgische grens:

Met de wandelingen naar de grenzen is het thans uit. Sedert ruim een week mogen de wandelaars zonder passen de Hollandse grenswachten niet voorbij.

Het schijnt, dat op pinksterzondag een troepje Belgen in het dorp Kanne voor de Duitse wacht de Brabançonne heeft gezongen. De Duitsers hebben zich daarover beklaagd en vandaar het nieuwe voorschrift.

De Duitsers zijn bezig de lijn Aken-Visé-Leuven-Brussel, de grote, reeds vroeger geprojecteerde spoorweglijn, aan te leggen.

Op een hulpspoor wordt uit de Maasvallei de kiezel aangevoerd naar Visé en met grote vrachtautomobielen in de richting Warsage vervoerd. Het zijn uitsluitend Duitse militairen, die deze arbeid verrichten.

Uit België.

Onze correspondent schrijft uit Brussel:

Dezer dagen is een reeks besluiten van de gouverneur-generaal bekend gemaakt, waarvan de voornaamste deze zijn:

Een reeds op 4 mei getekende, maar tot voor een paar dagen ingehouden bekendmaking, waarin het heet: Het aantal anonieme klachten, die bij mij en bij de Duitse overheid binnenkomen, neemt voortdurend toe. Ik weiger voortaan volstrekt zulke klachten in aanmerking te nemen en heb in dezelfde zin aan mijn onderhorige ambtenaren bevelen gegeven. Verzoekschriften met volledige ondertekening, welke mij uit de bevolking geworden, zullen evenals vroeger door mij gaarne aangenomen en welwillend onderzocht worden.

Aan de steeds toenemende handel in papier-, goud-, zilver- en nikkelgeld maakt de volgende verordening een einde. Die zonder ambtelijke vergunning goud-, zilver- en nikkelgeld of Franse bankbrieven tegen hogere prijs dan de nominale waarde koopt of tracht te kopen, wordt met gevangenis van ten hoogste een jaar of met een boete van hoogstens 10.000 F gestraft. Dezelfde straffen bedreigen hem, die deze zaken aan personen, die geen ambtelijke vergunning hebben, te koop aanbiedt, van de hand doet of aan zulke handel deelneemt. De krijgsrechtbanken zijn in deze bevoegd; bij veroordeling worden de biljetten en munten in beslag genomen. Tot het verlenen der vergunning is de generaal-commissaris voor de banken gemachtigd; de namen van die vergunninghouders moeten in het Wet- en Verordeningsblad bekend gemaakt worden.

Weigering der werklieden van het arsenaal der spoorwegen te Mechelen heeft de gouverneur-generaal op 30 mei het volgende doen tekenen:

“De Kreitschef van Mechelen heeft mij doen weten, dat zijn bevelschrift van 25 mei geen voldoende aantal geschoolde werklieden tot hervatting der werkzaamheden aan het arsenaal heeft kunnen bewegen.

Aangezien, zoals ieder, die niet bevooroordeeld is, uit het bevelschrift van 25 mei heeft kunnen zien, het volstrekt niet in de bedoeling der Duitse overheid ligt de arbeiders te verplichten voor het Duitse leger te werken en de werken waar het over gaat, alleen de belangen der Belgische bevolking beogen, ben ik verplicht de stad Mechelen en omgeving straf op te leggen door er alle economisch verkeer stil te zetten, zolang niet een voldoende getal werklieden van het arsenaal de arbeid hervat heeft.

Ik beveel dus hetgeen volgt:

Wanneer er woensdag 2 juni, om 10 uur 's morgens (Duitse tijd), 500 der vroegere werklieden van het arsenaal, die willen en kunnen werken, zich niet op het werk melden, zullen de volgende beperkende bepalingen voor het verkeer op 3 juni, 's morgens 6 uur, in werking treden:

- a. De spoorwegoverheden zullen alle verkeer van personen en goederen beletten, te rekenen vanaf de stations, liggende aan deze lijnen: Mechelen-Weerde, Mechelen-Boortmeerbeek, Mechelen-St. Katelijne Waver, Mechelen-Boskapelle, de eindstations inbegrepen. Het zal alle burgers op straffe verboden zijn deze stations te betreden.
- b. Elk verkeer van voertuigen (voor personenvervoer en voor goederenvervoer), van rijwielen, van auto's, van buurtspoorwegen en van schepen, zelfs in doorvoer (behalve de transito met schepen), zal verboden zijn in het gebied gelegen tussen de brug van de straatweg naar Duffel, de Nete en de Rupel, stroomafwaarts tot de samenvloeiing met het Kanaal van Brussel, de oostelijke oever van het Kanaal, naar het zuiden tot Verbrande Brug, benevens de wegen van Eppegem, Elewijt, enz.
De spoorstaven der buurtspoorwegen zullen op de grens van boven omschreven gebied worden opgebroken.
- c. Uitzondering op het in vorige alinea bepaalde zal alleen gemaakt worden voor de zendingen van het Nationale Comité, bestemd voor de bevoorrading van het verboden terrein.
- d. Het paspoortbureau zal gesloten worden.

Indien het economisch leven van Mechelen en omgeving, dat ik mij bijzonder beijverd heb te begunstigen, door deze maatregelen zwaar zou lijden zouden de schuld en de verantwoordelijkheid daarvoor

liggen bij de werklieden van het arsenaal, die verblind genoeg zijn geweest om zich door hun leiders te laten beïnvloeden.”

Aan de IJzer; de Belgische batterijen te Schoorbakke en te Stuivekenskerke.

In aansluiting aan het relaas in ons vorig avondblad ontlene wij aan de (Belgische) Legerbode het volgende:

Gelijk te Nieuwpoort, gelijk te Diksmuide, had onze (de Belgische) infanterie het geluk voor Schoorbakke en voor Tervate-Stuivekenskerke ondersteund te worden door batterijen, die de zelfopoffering en de zelfverloochening tot het uiterste dreven, en meesterlijk streden tegen een artillerie, die over elke meerderheid, behalve dapperheid en tactische bekwaamheid, beschikte.

Gedurende de eerste periode van de veldslag, het is te zeggen tot het ogenblik waarop de IJzer zal overgetrokken worden, zullen de batterijen van de 1e en de 4e divisie in stelling zijn tussen de rivier en de spoorweglijn van Nieuwpoort naar Diksmuide.

De groep van de 3e gemengde brigade (4e, 5e en 6e batterij) bevindt zich het meest naar het noorden, bij de Rodesterktehoeve, op ongeveer 2 km ten oosten van Ramskapelle, hebbende één van haar batterijen – de 4e – vooruitgeschoven bij de Grote Hemmehoeve.

Ten zuiden van deze groep is die van de 4e brigade opgesteld – dezelfde die zich reeds te Halen en de Kwatrecht met lauweren heeft bedekt. – De 7e en de 9e batterij zijn opgesteld in de nabijheid van de hoeve Oosthof, ten zuidwesten van Ramskapelle; de 8^e, eerst dicht bij de spoorweg geplaatst, zal zich, om met meer vrucht werkzaam te zijn, naar de Grote Beverdijk begeven, en van daar naar haar oude stelling terugkeren.

De zes andere batterijen van de 1e legerdivisie hebben zich dicht bij de IJzer opgesteld, de groep van de 2e brigade (1e, 2e en 3e batterij), op één kilometer ten zuidwesten van de brug van Schoorbakke, de divisiegroep (10e, 11e en 12e batterij, met een zware houwitser van 10,5 cm) op 500 meter achter de huizengroep van dezelfde naam. Meer ten zuiden, eindelijk, zijn er zes batterijen van de 4e legerdivisie (de 59e, 60e, 67e, 70e, 71e en 72^e) opgesteld, in de streek van Stuivekenskerke.

De 23^e oktober, 's namiddags, op het hachelijk ogenblik dat de vijand, die zich de vorige nacht reeds meester gemaakt heeft van de overgang te Tervate, ook de verdedigers van Schoorbakke achteruit dringt, zal de groep van de 3^e divisie (60^e, 61^e en 62^e batterij), welke wij reeds hebben zien deelnemen aan de verschrikkelijke gevechten voor Nieuwpoort, de artillerie van de 1^e divisie komen versterken. Hij zal stelling nemen bij het kruispunt van de weg naar Diksmuide en de weg naar Booitshoeke, achter de spoorweg, waar weldra al de batterijen zullen moeten terugtrekken. Daar zullen zij met bovenmenselijke inspanning voort vechten, om onze infanterie te ondersteunen die, voet voor voet, met behulp van de Fransen, heldhaftig het terrein aan de linkeroever van de IJzer aan de Duitsers betwist; eindelijk zullen zij meewerken aan de verdediging van de stelling zelf, welke door de spoorweg gevormd wordt, waar zij dag en nacht in werking zullen zijn, tot de gehele uitputting, wedijverend in zelfopoffering en volharding met de prachtige infanterie.

De geest, die onze batterijen bezielt, is een geest van zelfopoffering. Hun opdracht is, onze infanterie, kost wat kost, te ondersteunen: zij bestaat er niet in de vijandelijke artillerie te bestrijden, die te machtig is, zodat men niet kan hopen ze te bedwingen. Wat men moet doen is zoveel mogelijk het vuur van de tegenstrever van onze infanterie afleiden, het is het vijandelijke voetvolk met schroot overgieten om hun vooruitgang tegen te houden: het is het moraal der onzen goed

houden door voortdurend de stem van het kanon te laten horen en door welgemikt geschut de uitwerking van hun vuur te laten zien.

Van al de voorbereidselen tot het gevecht worden 2 secties, de ene van de groep der 3^e gemengde brigade, de andere van de divisieartillerie, aan gene zijde van de IJzer gedetacheerd, waar zij de offensieve verkenningen vergezellen welke door de mobiele troepen op Leke en Sint Pieterskapelle worden gericht. Zij volbrengen hun moeilijke zending met wilskracht en koelbloedigheid. Sedert het oogenblik waarop de vijand onze vooruitgeschoven stellingen aanvalt, geven de batterijen van de 1^e en de 4^e divisie het bewijs van een merkwaardige bedrijvigheid. Blootgesteld aan een hevige beschieting, soms zelfs aan het vuur van de vijandelijke infanterie, soms wrede verliezen lijdend, verplicht zich te ravitailleren onder het vuur, hun telefonische verbindingen ieder oogenblik gebroken ziende, talrijke objectieven te bestrijden hebbende, een buitengewoon grote hoeveelheid munitie verbruikend, zullen de batterijen ondanks alles in het vuur blijven, dag en nacht, de mannen letterlijk slapend op hun stukken, soms zodanig vermoeid dat men zich afvraagt hoe het mogelijk is aan een dergelijke inspanning te weerstaan gedurende tien, vijftien, twintig dagen achtereen.

Enige bijzonderheden, gedurende de loop van het gevecht, zouden volstaan om het prachtig gedrag te doen uitschijnen van de artillerie, die meer dan eens letterlijk de toestand door haar ontembare wilskracht heeft gered.

Welke hun uitwerking was? Ziehier de tekst van een onderschept bevel, getekend door de commandant van de 5^e Duitse reservedivisie, welke deel uitmaakt van het IIIe legerkorps:

“De 6^e reservedivisie moet door een schuin vuur van haar batterijen houwtisers de vijandelijke artillerie ten zuidoosten van Schoorbakke

tot zwijgen brengen, en bijzonderlijk de batterij, die van uit de bocht van de IJzer, ten zuidoosten van Schoorbakke, het vooruitrukken van de 5^e reservedivisie belet.”

Deze artillerie, die kost wat kost moet vernietigd worden, is de groep van de 2^e gemengde brigade, die ondanks het vijandelijke bombardement, tot de 4^e november, voor Schoorbakke en Ramskapelle in werking zal blijven, en vervolgens, van de 4^e tot de 6^e, zal meewerken aan de te Nieuwpoort geleverde gevechten.

Hun wilskracht? Zie de batterijen van de 5^e brigade, die de 23^e, toen de IJzer overschreden was, tot terugtrekken verplicht, om de aftocht te beschermen, nochtans twee stukken naar de Violethoeve zenden op 800 meter afstand van de waterloop, onder bereik van het geweervuur van de vijand, ten einde de oevers met hun vlagen schroot in de flank te beschieten. De groep vraagt van zijn troepen een zo hevig vuur, het bombardement van de zware Duitse stukken is zo geweldig, dat het één na het andere de kanonnen van de 4e en de 6e batterijen buiten dienst gesteld worden; de 26e oktober, wanneer men het terugtrekken naar de spoorweg zal moeten dekken, heeft nog slechts de 5e batterij kanonnen die tot vuren bekwaam zijn. 's Avonds zullen er in de gehele groep slechts twee kanonnen in de vuurlinie blijven.

Hetzelfde toneel, in de groep van de 4^e brigade. Gedurende het overtrekken van de IJzer, vooraleer zich terug te trekken achter de spoorweg, zullen de 7^e, 8^e en 9^e batterijen ter plaatse blijven, de vijandelijke vooruitgang door een hevig geschut tegenhoudend, hun stelling slechts verlatend wanneer het laatste der te veel gebruikte stukken niet langer zal werken.

Hoe zwaar soms hun verliezen waren? Zie de divisiegroep van commandant Tilkens. De projectielen van de zware Duitse artillerie

vallen zo dicht rondom haar, dat het gehele personeel van de houwitser van 10,5 cm gedood of gewond wordt; ook aan de batterijen zijn de verliezen groot; op 4 dagen werden 85 paarden van de groep gedood; één enkele vijandelijke granaat velt er 19 met één slag.

Nochtans blijven de batterijen onverstoort in werking. Wanneer het uur van de onvermijdelijke terugtocht zal slaan, en de groep de omstreken van Schoorbakke verlaten moet, trekt zij op stap terug, in volkomen orde, om wel aan de infanterie te tonen dat deze nog op haar kan rekenen. Gedurende 7 dagen en 7 nachten zijn commandant Tilkens, zijn adjunct en zijn batterijcommandanten in de loopgraven aan de IJzer zelf gebleven, van daar het schieten bestuderend per telefoon, estafette of signalen, dikwijls zelfs de stoutmoedigheid zover drijvend om, in volle gevecht, boven op de dijk te stijgen om beter de bewegingen van de vijand en de uitwerking van onze vlagen waar te nemen.